

ШЫН

1953
ОКТАБЬР
13
ВТОРНИК

№ 200 (2885)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

Совет Эвиелдинн Коммунистг партиясының
Тыга область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниз,
ажылчы чөбүр депутаттаргының область Советинн органы

Спорттук кышкы сезонунга чедишкенинн белеккенир

Совет күрүндө күш-культура болгаш спорт херээ ажилчы массаны, ылангы анык өскөнн коммунистг өзүга кижиздеринн, оларнын кадкышлын улам далкытырып быжылгаарынын, бистин чуртка коммунисттиг тилелгеи дээш чогаалдыкчы күш-ажылчы совет улусту сорул кинеринин база социалистг Төрзөн чуртун камгалаарына оларны белекээринин чугула чөлсээ болуп турар.

Бисте күш-культура, спорт ажилчы Коммунистг партиянын, Совет чазактын доктаамал сагыш салынышынын адаанга туруп, шапкын хөгжүлдени ап келген. Совет Эвилдинн калбак делгем девискээринин бүгү-ле булунары ам күш-культура, спорттун сырый четкизи-биле шыва адылган. Спорттун лызы-бүрү эки-тура нийтиледеринин хүрээлени мурнукузунга бодаарга денел чок калбарып, олар хоорай, көздөнн анык өскөнн беттарын долгандыр сырый катыштырып турар.

Дерин тургускулаан каш-каш чүс мун улуг, биче стадионнар болгаш спорт шөлдерин боттарынга күш-культуранын массалыг хевирлерин үзүктел чок калбартып, миллион-миллион совет аныктырга кадкышлыгынын бүгү талаалыг каныктышынын берил турарлар.

Чуртка күш-культура, спорт шимчээшкенинн улам ынайгы хөгжүлдени хандыраарынын калбак перспективаларын СЭКП-инн XIX съездини амыткан. ССРЭ-нин хөгжүлдени талазы биче чыл планынын талазы-биле партиянын төгүлдүг XIX съездинини директиваларында «күш-культураны болгаш спорттун улам ынайгы хөгжүлдени хандыра» деп айткын.

Совет спорт бодунун кайгамчык массаларын, онзагы шынарлынын талазы-биле канык-даа каныктыг чурттарынын үнденинн-биле ылгалдык. Бисте күш-культура шимчээшкенинн массалыг чоруу дээш демисел спортсмен бурзүвүн күш-культура мергежилдинн соксаал чок өзүшкүнү-биле удетинип турар. Совет эр, херээжен спортсменер өөлүгү үш-дөрт чылдарын иштинде бестин спорттун элзэн хөй хевирлеринн талазы-биле делегейин болгаш чуртун каш-каш он рекордтарын тургускулаан болгаш чамдык кол хевирлеринн талазы-биле делегей чемпионнары шуптузу бистин чуртун спортсменнери болуп турар.

Күш-культура, спорт шимчээшкени бистин область бо чылын көсү экижилдени чеди шылаан болгаш элзэн массалыг хевирге шилчээш. Партия, комсомол райкомнарынн, Советтеринн спорт ажилына удуртулганы мурнукузундан экижээш. Эки-тура спорт нийтиледеринин хүрээлени өзүп, аныктарын спортка сонуургалы, техниктиг мергежилди улам-на улгалдып турар апарган.

Ол дугайын чайгы спорт сезонуну область чедишкенинн эрткени, районнарга болгаш область төвүнге организастап чоруткулаан спорттук массалыг маргылдааларына аныктарын калбак киржилгени болганы, спорттук мергежилдин талазы-биле область денелдени хамаарыштыр беди түнелдеринн чеди алдынганы тодаргай херечилзэн. Чайгы спорт маргылдааларынн үзенинде, оларга кирешкен спортчу аныктарын өзөш эвес кезин «ГТО» болгаш «БТО» деп демдектеринн

нормаларын чедишкенинн дужаганнар. Мынчангаш бо чылдагы чайгы спорт сезону күш-культура, спорттук область моон сонгаргы шапкын хөгжүлденинне чаа, бурунгаар базым болган.

Бичалзак спорттун чайгы сезону чамдык районнарга улуг-улуг чептерлериг эрткен. Ылангы Эрзин, Өвүр, Чаа-Хөл районнарга чайгы спорт хемчеглери массалыг эвес болгаш организастаан маргылдаалар чалгаарынчг эрттип, оларга анык өскөнн кончуг өзөш кезин хаара туттунган. Ол районнардан областын спорт маргылдааларына кирешкен спортсменнеринн белектели багай болганы-биле хамыктын дора түнелдеринн көргүскөннөр. Ол районнарнын чүглө көдээ черлеринде эвес, харын төптеринде бестин спорт шөлдерин мынчага чедирип тургустуумаан.

Моон алгаш көөрге, үстүнде районнарнын партия, комсомол райкомнары, райкүсүккомнар база кадкы камгалаа, күш-культура органнары боттарына спорт шимчээшкенинн калбартырынче, ажилчы конунн кадкыштын быжылгаарынче кичээнгей салбайн турары тодаргай.

Спорттун чайгы сезонуу хаары-биле чергелештир, кышкы сезонче шилчип киреринн үзени ам мырынай чокшусулаан. Мынчангаш чер-черин партия, совет, ылангы хөй-ниити организасталары болгаш кадкы камгалаанын, күш-культура болгаш спорт эргеленинн черлери, эки-тура спорт нийтиледеринин кудуку коллективтери бо чылдын кышкы спорт сезону организастыг, беди денелге эрттирер, спорт шимчээшкенинн улам чаа чедишкенинн хандыра сорулга-биле кышкы сезонга уткуштур ажил-ничи белектели дүрген доозары чугула.

Маана кол чүве болза, эки-тура спорт нийтиледеринин кудуку коллектив бурзүвүге белектелиге хамаарышкан ажил-ничи чугаалажышкыннарнын дарый организастаары, кудуку коллективтерге спорттун материалдыг суурун, ылангы хаак, конки, спорт хеви дээш ышкыш чугула херекселдерин четчелеп тургузары-биле оларны хоорай, көдээни бүгү-ле садыг четкилерин дамчыштыр массалы-биле садыгларын шын организастаары болур.

Профвилелдеринн чер-чер комитеттери, комсомол болгаш спорт организасталары хөй-ниитинин массалыг воскресниктерин организастап тургаш, районнар төптеринге, ажилчы суурларга, колхозтарга нийтин хаак, каток етандиларын аждар оран-бажынарнын, таарымчалыг шөлдерин шилип тыпкылааш, чогуур корум-чурумга кирип, оларга спорттук кышкы хевирлерин улелердиг организастаарынн бүгү байдалдарын амдыгааштын эгелеп тургузарын хандыра ужурулуг. Оон-биле кады, эки-тура спорт нийтиледеринн кудуку коллектив бурзүвүге кышкы спорттун тус-тус хевирлеринн талазы-биле доктаамал ажалдаар секцияларын тургускулааш, оларга аныктарын хөйү-биле хаара тутса чогуур.

Үстүнде хемчеглери боттандыра-биле чергелештир, күш-культуранын кадкышлыгалыг азык-дузазын база мурнакчы совет спорттук кайгамчыктыг чедишкенинн дугайында угадылгалыг ажилды, ылангы медицина ажилдакчыларын лекция, беседаларын массанын ортузунга чөп организастаар херек.

Колхозчуларнын күш-ажылгы илерээшкенинн

ЧЫРГАЛАНДЫ. (Телефон-биле). Тес-Хем районда Калинин аттыг колхозтун ишчилери СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын танышкыш, улам бедиленн хүдээлелер-биле ажалдап турар. Келир чылдын тарылгазына хереклетнер үрезинерин план өзүгаар бүрүн уруп алган: кызылтаска 60 тонна, сулага 9 тонна, арбайга 13,6 тонна, чингетараага 1,3 тонна. Белеккенген үрезинеринн баштайгы арыглаашкынын база дооскан.

Моон-биле кады 130 гектар кур черин, 50 гектар аныгысты аядаган. Элбекшилдиг дүжүтке черинн шыгы сиза негеделиг болурун билгеш, амгы үде күсү сугун чөп ажилдаары-биле суггарылданы калбартып турар.

Колхозчуларнын амгы кол күжү малдын кышкы ажалдарына белектелиге утланган. Колхоз мал челинге 1620 тонна сизенин, 98 тонна силесту болгаш 22 тонна саванын белектели алган. Кыштаглардан болгаш хемнер унаарындан сизен ажаар алырын ам-даа үргүлчүлөп турар.

Малды менди кыш ажыраарына кол айтырыгыч бирээш—кажаа турлагы хынамчалыг чыгылап белектелир болур. Бо талазы-биле январь-бүрү 25 кажааларнын септелгезин дооскан, 4 чаа кажааларны немей тудуп алган. Ол талазы-биле ажалдап турар бригаданын мурнунда ам-даа 30 хире кажааларнын үрүмек септелгезин кылар сорулга туруп турар. Бригада ол хүлээлгезин чогуур өйүнде эрестиг күүседип шылаар.

Партиянын кыйгырынын өзүгаар — колхозтарже, совхозтарже болгаш МТС-терже

ТУСКАЙ ЭРТЕМНИГЛЕРНИН КҮЗЕЛДЕРИ

МИНСК. Белоруссиянын көдээ ажил-ажылгынын чүс-чүс агрономнары, зоотехниктери, инженерлери, трактористери болгаш өске-даа тускай эртемниглеринн база механизаторлары колхозтарже болгаш МТС-терже доктаамал ажалдаары-биле чорууп турар.

Минск областын Борисовск МТС-инн коллективни чаа келгенинн ээлдээ-биле хүлээп алган. Станциянын директору Липинский чаа келген трактористтерге, слесарыларга, механиктерге МТС-тин ажилынын дугайын чугаалап берген болгаш чоокта чаа ажилдаа кирген септелге мастерскаянда цехтеринн бай техниказы-биле болгаш дерин-херекселдери-биле оларны таныштырган. Чаа келгенинге чоокта чаа туткан 12 квартиралыг бажынын үндүрүп берген. МТС-тин коздал чоогундан ырак эвесте огород тарыыр шөвдү оларга тускайлап берген.

Полесье областын Брагинск МТС-инн кол инженери Н. Мельник чаагайжылар туттунган бажынын алган. Ол болза, областын көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эр-

гелелинден олче келген. Полесье областын көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эргеленинге баштай-ла көдээ чоруур деп күзелин ил-эсткен, агроном Сарокиннин өг-бүлө-эинге Наровлянский районун Ворошилов аттыг колхозу эки бажынын үндүрүп берген.

ТАШКЕНТ. Партиянын кыйгырынын өзүгаар Ташкент областын көдээ ажил-ажылгыне 200 ажыг агрономнар болгаш механизаторлар үчг келгенинн. МТС-тер болгаш колхозтар тускай эртемниглеринн ажилдаарына бүгү-ле эки байдалдарын тургузуп турар.

Бөрхне-Чирчикск МТС-те эеп келген 28 трактористтер бажынарын болгаш коздал чоогунун шөлдерин алганнар, малдарын болгаш куштарын тып ап турарлар.

Беговатск МТС-че бир дугаар эеп келген болгаш ам Держинский аттыг колхозта ажалдап турар агроном З. Касымовтун дугайында ол колхозтун баштаар чери улуг сагыш салган. Касымовка бажынын үндүрүп берген, малдарын алырына дузаламчыны көргүскөн.

Көдээ ажил-ажылгынын чаа келген ажилчынарынга эки таарымчалыг байдалды тургускан чорук оларнын ажилга эки түнелдеринг болур чоруунга улуг ужуур-дузалыг болуп турар. Бөрхне-Чирчиксктин ийтин МТС-инде трактористер Н. Шадчев болгаш Н. Атаджанов олар Андреев аттыг колхозтун шөлдеринде күсү аныгы аңдарылгазында ажалдап, нормаларын үргүлчү ажыг күүседип турарлар. Бөрхне-Чирчиксктин лубзаводунун ажилчыны чорзан, ам МТС-тин трактористини Р. Мирзаев база-ла улуг көргүзүлгенин чеди ап турар.

УФА Республиканын МТС-теринче, колхозтарынче болгаш совхозтарынче ажалдап чорударын дилзэн эрги көдээ механизаторлардан, агрономнардан, зоотехниктерден, үлетпурнун болгаш транспорттун тускай эртемниглеринде 800 ажыг билдиринишкенинн Башкириянын партия болгаш совет органнарында киртилзэн.

(СЭТА)

Патриоттук нөдүрлүүшкүн

«ССРЭ-нин көдээ ажил-ажылгынын улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын база ССРЭ-нин Министрлер Чөвүленинин болгаш СЭКП ТК-нын көдээ ажил-ажылгы дугайында доктаалдарын көдээ ажил-ажылгынын тускай эртемниглеринн патриоттук нөдүрлүүшкүнү-биле хүлээп ап турар. Ол төгүлдүг доктаалдарын амыдыралга боттандыра дээш бистин областьын тускай эртемниглерин—зоотехниктер, инженерлер, агрономнар МТС-терге, колхозтарга барып ажалдаары-биле нинг күзелдерин илергейлзэн билдиринишкенинн Тыва областын көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эргеленинн начальнигыне хүн-бүрү он-онубиле кээп турар.

Областын көдээ ажил-ажылгы бол-

гаш белектелир эргеленинн тускай эртемниглеринден дыка хөй кижи колхозтарга, МТС-терге ажалдаары-биле билдиринишкенинн кириген. Оон иштинде областын көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эргеленинн тудушкун эргеленинн дээди эртемниг кол инженери эш Н. Брагин, мал ажилынын эргеленинн зоотехниктери эштер Л. Горчаева, Е. Коромылова, Н. Рагулин, чер ажилынын эргеленинн кол агроному эш В. Федоренко олар колхозтарга, МТС-терге ажалдаары-биле күзелин илергейлзэн билдиринишкенинн кириген. Ол ышкыш СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын амыдыралга боттандыра дээш Кызыл районун көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эргеленинн начальниги дээди

эртемниг агроном эш М. Достак-оол, областын көдээ ажил-ажылгы техникумуун бажыкы зоотехник эш И. Кол олар мал болгаш чер ажилын улам ынай хөгжүдөр херекке боттарынын күш-ажылчы салмышкынын кириерин илереткен билдиринишкенинн областын көдээ ажил-ажылгы болгаш белектелир эргеленинге кириген.

Бистин областын мал ажилынын болгаш чер ажилынын беди көдүрүлүүшкүнүн чоокку ийн-үш чылдарынн дурзуунда чеди алыры дээш көдээ ажил-ажылгынын тускай эртемниглеринн патриоттук шимчээшкенинн деткенишаан, ону улам калбартыр партия организасталарынн болгаш көдээ ажил-ажылгы органнарынн хүндүлүг хүлээлгези болур.

Академик Г. М. Кржижановскийни Ленин ордени-биле шааннар дугайында ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлыви

Академик Г. М. Кржижановскийни инженер болгаш эртем ажил-чорудулазынын бежен чыл болганы-биле холбаштыр база ССРЭ-нин улус ажил-ажылгынын электржидеринин херээнге оон шылгарангай алдар-хавыазын болгаш энергетика талазы-биле кайгамчыктыг ажилын демделгелишаан, Глеб Максимилианович Кржижановскийни Ленин ордени-биле шааннар.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1953 чылдын октябрь 8.

Академик А. В. Винтерни Ленин ордени-биле шааннар дугайында ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлыви

Совет энергетиканы хөгжүдеринге алдар-хавыазын дээш база төртүтүн хунунден бээр чеден беш хар харлааны-биле холбаштыр академик Александр Васильевич Винтерни Ленин ордени-биле шааннар.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1953 чылдын октябрь 9.

Академик В. А. Обручевту Ленин ордени-биле шааннар дугайында ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарлыви

Эртем талазы-биле шылгарангай алдар-хавыазын дээш база төртүтүн хунунден бээр тозан хар харлааны холбаштыр академик Владимир Афанасьевич Обручевту Ленин ордени-биле шааннар.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль
1953 чылдын октябрь 9.

Барыын-Хемчик районда

ароном эш Замышлаев бодунун саланымнн түнелинде мынча деп чугаллаан:

—Бодумунун эртемнини чөп ажылаар сорулга-биле мени Чадаана МТС-ке доктаамал ажалдаар кылдыр шилчидерин диледим.

Районун тускай эртемниглерин Пленумунун доктаалын танышкыш,

оун амыдырал кырынга эрестиг боттандыра-биле колхозтарын тараа шөлдеринге, мал фермаларына барып ажалдаарын сеткилинн ханычылдан илередип турар. Бо дугайында агроном Чернышев, зоотехник Морозов, агроном Лысенко оларнын саналдары болгаш өске-даа билдиринишкенинн херечилеп турар.

МОСКВАНЫҢ КРАСНЫЕ ВОРОТЫ ЧАНЫНДА БЕДИК БАЖЫҢ АЖЫГЛААДА КИРГЕН

Москванын Красные ворота чанында база бир беди бажың ажалдаа кирген.

Ол бажыңнын телевиденинн авторлары Сталинчы шааналдык лауреаттары А. Н. Душкин биле Б. С. Мезеншев-Тудугун кол конструктор болгаш кол инженери В. М. Абрамов.

Красные ворота чанында беди бажыңнын артынче, ий талазында чурталга бажыңнары шөйлүп чоруткан. Олар 12 каъттарлыг он бажыңнар. Бажыңнын төп административтиг кезээ 25 каът кылдыр беледип үнгөн. Фундаментинн эгелзеш үстүнде беш адыр алдын сыйдыска чедир 140 метр.

Ук чаа бажыңны тудугу демир-орукчулар тудуп үндүргөн. Оон нити ишкири барык-ла 300 мун кубиктиг метр чедип турар. Москванын өске-даа беди бажыңнарында ышкыш, бо бажында эң таарымчалыг байдалдарын тургускан.

Бажыңнын төп беди кезээни ий талазында чоруткан чурталга корпустарында 270 квартиралар бар. Оларнын шөлдү 11 мун дөрбелчин метр-биле деннежир. Бажыңнын административтиг кезээнде 307 ажилчы кабинеттер, 300 олуттук хуралдар эрттирер зал, көргүзүг залы

болгаш столовая бар. Алакы каъттарда үш магазин, уруглар сады, гараж болгаш метроге кире вестибюль бар.

Ала-чуртун чаа техниказы-биле деринтиг 10 мун дугаарларныг автоматтыгынын телефон станциязында бар.

Красные ворота чанында беди бажың чүглө даштыкы хевирин-биле

каас-чараш эвес. Оон иштики кылдылары база кайгамчыктыг чараш. Кол корпустун бүгү бажыңнары мраморлар-биле, уран-чечен сил-бирлер-биле болгаш үнелгил сорттук ыштар-биле каастатынган. Язын-сүрү ырыктыг мун-мун дамгалуу чырып турар. Бүгү-ле кабинеттерде болгаш комнаталарда радио-блгаш телефон бар. Ында бодунун радио болгаш электр-шак станциязы ажалдап турар. Иштики бажыңнарже конденспирлетинген агаар кирип турар, ол чайын серин, а кыжын 18 градустан өзөш эвес чылыг. Бүгү-ле санитар-техниктиг тургузушкуну болгаш бүгү шөйгөн чинге уздынарны ханаларынн иштинде кылдынган.

Кайы-даа каътче баар дзэн болза, 19 пассажир болгаш 4 чүк көдүртүр лифттер ажалдап турар. Оларнын дүргени секундда 1,5-тен 2,5 метр чедир. Одалгазы, суу болгаш өске-даа системалары колдуунда автоматтыгынын. Чем кылр болгаш ваниалыг өрээлдерже соок сугдан аңгыда изиг суг база кирип турар.

Октябрь 2-де чаа бажыңнын административтиг кезээнде Орук харылаза министерствоуунун эргелелери көжүп чедип келген.

(СЭТА)

СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын амыдырал кырынга боттандыра дээш Барыын-Хемчик районда «Ленин оруу» колхозтун малчынары чүткүлдүг ажалдап турар. Хөй фермазынын малчынары боттарынын күжү-биле 300 центнер эки шынардыг сизгенинн белектели, кыштагларында сөөртүп алган. Хойун 7, хураганнын 7 кажааларынн септелгезин кылар дооскан.

Ферманын мурнакчы малчыны С. Шыраптын кадарган хоюнда бочылын 185 хөй төрзөн, оон хураганнары шупту менди доруккан. Ол бо чайын 600 хөйга болгаш 150 хураганга чаа кажааларын тудуп, чылыгалаан, кыштаанын чанында 100 центнер хире сизени база белектели алган.

«Большевик» колхозта тудуг ажилы Барыын-Хемчик районда мурнакчы болуп, эрткен чылын шала кылдынган чурталганын 5 бажыңнарын дооспушаан, бо чылын 19 бажыңнарын ажалдаа кириген, 8 кажааларны база туткан.

Амгы кылып турары электр станциязынын база чунар бажыңнын тудуундан аңгыда колхозта ам-даа 6 бажыңнарын тудуг ыязы бар. Колхозчулардан тудугта үргүлчү күстөн өрү кижиз ажалдап келген.

Октябрьнын социалистг Улуг революциянын 36 чыл болган оюнга күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш Аянгатыда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтун ишчилери чүткүлдүг ажалдап турар. Колхоз үрезин урушкунун дооскан, ам арыглаашкынын чорудуп турар. Ол ышкыч черинн шыгын улгатыраарына күсү суггарылданы калбартып турар.

Колхоз тудуу

Мурнакчы тудуг бригадазы

Улуг-Хем районундун Хайраканда Калинин аттыг көдээ ажил-агыг артелинин тудуг бригадазы июль-дең август 15-ке чедир шалыпчы айны чарлааш, сумуну эге школазын эргит турган чериден чайладыр сөөртүп, оон тудуун доосканнар. Бригада шалыпчы айда школань чунар бажынын ийи интернадын, хлеб бажырап черин, эмелге пунктузун септээр талазы-биле ажилдарны база кылган.

Тудуг бригадазында идекпейлиг, ак-сеткидиг ажилдап турар бизан-чылар хөй. Чижээлээрге, бригадын зверо удуртукчузу эш Серенмаа куш-ажыл нормазын хүн бүрү

150—185 хуу, колхозчулар Доржу, Манчылак олар 135—140 хуу күүседип, мурнакчылар болуп турарлар.

Бизанчылар аразында социалисттик чарыштар, бот хүлээлгелер алдынган Хана солуннар, хуудустар үндүрүлгези, чаа солуннар номчулгези дээш, өске-даа агитмассалыг ажилдарны ында парторганизация эки организастаан.

Тудуг бригадазы шалыпчы айда алган хүлээлгезин күүсеткеш, колхозтун чуртталга бажынарнын кыска хуусаада тудуп доозары-биле уламчылап кирипкен.

М. БАГАЛДАЙ.

Кыска хуусаада доозар дээш

Каа-Хем районда «Большевик» колхозтун эш Карма бригадирлээн тудуг бригадазы бо чылын организастыг болгаш дүрген темпи-биле ажилдап турар.

Ол колхоз 1953 чылда 25 чуртталга бажынарнын тудар планын турган болза, сентябрьнын эгезинге чедир 17 чуртталга бажынарнын, мадын улуг, биче 10 кажааларын чангыс дем-биле тудуп дооскан.

Тудугларнын ажылын дүргелдир дээш бригадир эш Карма колхозчу тудугжуларны боттуп удуртуп, оларнын күш-ажылын чөп организастап келген. Тудугжуларнын ортузуна солун номчулгезин, беседаларын

үргүлчү организастап турар. Тудугла ажил нормазын хүн-бүрүдө 140 хуудан өөрү күүседип, мурнакчы ажилдап турар эштер Серен, Седип, мышкаш тудугжуларны демдеглээр чугула.

Колхоз баштаар чери болгаш партия эге организастыг тудуг планын чогуур өйүндө бүрүн күүседир дээш тудугжу бригаданын ажылын башкарып, анаа доктаамал удуртулганы хандырып турар. Тудугжу бригада ам арктан тудугларны чогуур хуусаазында кылып доозар дээш кызымак ажилдап турар.

Д. ДАМДЫН.

Тудуг ажылын сулараткан

Көшкүн чоңуу чагай амыдырал чуртталгаже шилчидип, оларнын культуралыг, чырык, чыгы бажынар-биле хандырап ажил улуг ужуур-дузалыг. Тудуг ажылын Чаа-Хөл районда Сталин аттыг көдээ ажил-агыг артелинин баштаар чери чугулага көрбөй турар. Оон уламындан август, сентябрь айларда тудуг ажылы суларат, оон темпизиндык оожум чоруп турар. Колхозта тудуг талазы-биле кылып ажилдын планы улуг. Бо хүнге чедир ажил-

лалда кирген чангыс-даа чуртталга бажыны болгаш мал кажаазы чок. Бажынарнын болгаш мал кажааларын четче доозуп кылып дугайында тудуг бригадазы сагыш салбайн турар, оон ужурундан холдан үндүр кылган бажынар чок болуп турар.

Ам тудуг бригаданын составын четчелээш, чуртталга бажынарнын болгаш мал кажааларнын планын тудугларын бүрүн күүседиричте уланган кемчелерин алыры чугула.

С. ЧАНЧЫП.

Ажылдын темпизин күштелдирер

Сут-Хөл районда «Сталинчы орук» колхозтун тудуг ажылынын темпизин август айдан бээр оожумнаан. Чуртталганын 25 бажынын тудар планын тургаш, чангыс-даа бажынын ажыгалада кирибээр, ол ышкаш байдал мал кажааларнын тудуунда база бар.

Колхоз баштаар чери тудуг брига-

дазынын ажылын үнелеп көрбөй, оон кежигүннерин дүжүт ажаап алышынычче кириген. Оон уламындан тудуг ажылы шуут соксаан. Бо ажилды чугулага көрүп, тудуг бригаданын ажылын бүгү талалыг калбартыры чугула.

М. ЧАРТАК-ХУНА.

Украин ССР. Винница областын «Ленинчи орук» колхозунун шөлдеринде «ТЭК-2» деп машина-биле картофель ажаап ап турары.

Чуруу Е. Копытты.

СЭТА-нын прессклишези.

Аңчыларнын район чөвүлөл хуралы

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районундун мурнакчы аңчыларнын октябрь 7-де болган чөвүлөл хуралында 50 ажыг кижилер олуржуп эрткен. Эрткен анымыр сезонунун түннели болгаш бо чылгы сорулгалар дугайында райкуүскомунун даргазы эш Дамдын-оолдун илеткелинге холбаштыр саяал шүгүмчүлөрдөр хуралга калбак болган.

1952—53 анымыр чылында район өлдүк планын чүгө 47,2 хуу күүсеткен деп хурал демдеглээн. Ол болза, аңчыларны эвилдээр, колхозтар-биле чардыган керээлерин күүсөлдөш хынаар талазы-биле районун заготживсырьё черинин ооза багай ажилдаанынын фактызы болуп.

Районундун Жданов аттыг база «Куш-ажылдын хостуу» ишкеш чамдык колхозтары күрүнге аң-

өлдүк кириер талазы-биле керээзин шуут күүсөтпээр. Аннаарынга таарымчалыг байдал турбуже колхозчуларнын эгелеки саналдарын берзин чамдык колхозтарнын баштаар черлери летижиин, харын оларнын аннаар кызелин хоруп тургулаан чорук хуралга илерезин.

Аннаарынга мергежилдиг мурнакчылар эрткен чылын хөй илерезин. Оларын иштинден керээлиг хүлээлгезин 2—3 дапкыр ажыг күүсөдип турган Сендажы, Ован-оол, Хуурак, Бодаган оларын чөвүлөл хурал демдеглээн. Бо чылын илдир эрес аңчыларнын санын өстүрер, аң-өлдүк планын 110 хуу күүседиричте Бий-Хем районундун аңчыларын социалисттик чарышка кыйгыларын хуралдан шиптирлээр.

М. СОСКУР-ООЛ.

Кыштаглаашкына белеткел эки

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Көдээ ажил-агыг продуктуларын элбегини тургузар дугайында Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын шиптирин Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозунун колхозчулары улуг өөрүшкү-биле хүлээп ап турар. Ажыл участкаларынын аайы-биле 6 кезек черге болган тандылыганын хуралдарында тодаргай бедиткен хүлээлгелер алдынган.

Колхозчу ишилерин амгы кол күжү малдын кышкы ажилдарына белеткелче уланган. Октябрийн

5-ке чедир 79 кажааларнын иштинден 62 кажааларнын улуг, биче септелгери доозулган, оларнын ишти болгаш чорук девискезичи арылганын. Ол ышкаш чаа 5 кажаалар кылып дээшине 6 кажаа туттунган.

Шээр малдын болгаш молдугдарларнын кыштаглаашкына ситен база кужур сөөртүрүүнү ажылын Шойлан биле Очур-оол олар чедилешиин хандырып турар. Ылангыя хой кардарчызы, дуржулгалыг малдын 64 харлыг Бадь бодунун кыш таанда 25 дентиер эки шынарлыг ситени белеткеп алган.

Ниятын хаванын өзүлдөш дөөш

Каа-Хем районда «Ленинчи орук» колхозтун кежигүн эш А. Ошарова 1948 чылдан эгелеп хаван ажаакчызынга ажилдап келген.

Хаван ажил-агымдан бо аразында эвээш эвес орулганы кирип келген болгаш хаван өстүреринин планы бо чылын күрүнге планында 84 баш көрдүнгөн болза, 140 баш кылдыр күүсөдип турар, база бо

чылдын 8 айларынын дургузунда хавандан 27 мун рубльдин орулганын кириген.

Назы хар улгада берген-даа болза, эш Ошарова 8 айларынын ишинде 671 куш-хүнүн ажилдап алган болгаш бодунун мурнакчы күш-ажылы-биле колхозчуларнын хүндүткелди чедип алган.

Б. БӨЛЗЕН.

Ыяш хырбазын болгаш соңга чаашкынын канчаар кылып алырыл

Ыяш хырбазынын чок болуп турарынын чылдагынын чамдык колхозтарнын мастерскаяларынга сонга рамаларын болгаш эжик хаагаларын чазап кылары жокчулаашкынын болуп турар чоруктар бистин областын колхозтарында ховар эвес.

Ынчалза-даа ол чорукту болдурбайн барып болуп: бистин кайда-даа колхозтарыныс ыяш хырбазын болгаш сонга чаашкынын кылып материалдарны боттары белеткеш, ол чугула хереглелерин эки шынарлыг кылып алтар аргалыг.

Ону кылырда 20 кезең казени, а 40 кезең өжүргөн чугай кылып алып болгаш бир хуу камфораны база немээр. Ону баштай-ла холуштурга бербейн, аңгы-аңгы чурууп алгаш, шипкиши-биле элгези, ам холуптар. Оон сонда суг-биле холуур. Холушкун болза, суук эвес, шала келип болуп ужурулг. Сугга холаанынын сонда ол холумактарны хайындар. Ынчангаш хайындарыга сонда демги чүүл ажыгларынга белен хырба болуп.

Ынчаар кылган хырба, харын-даа өл ыяшты безин салбас, шынарлыг эки хырба болу бээр. Кезенин кылып алыры база-ла четчеңи-биле билер кижилер ховар эвес болуп турар. Ону мынчаар кылып алыр. Машинага тырттырган сүтү ажиткаш, оон сонда шуут кургадыр кайындарыптар. Ынчангаш хадарышкын чогуур өйүндө четкенде, ол ам эки шынарлыг казени болуп.

Хырбага холуур казенини баштай

хоюду соктаар херек. Казенин ааржыдан-даа кылып ап болур. Чүгө дээрге, ааржыны соктап алыр болза, база-ла казени болуп болур.

Оон аңгыда колхозтарнын тудуг ажилдарында база бир бергедээшкун болза, сонга чаашкыны болуп турар. Ынчангаш олифа анаа херек болганда ону кылары берге дижиер. Ынчалза-даа олифа чокка ону ийи аңгы аргалар-биле кылып алыр аргалыг.

Баштайгы арга мындыг: тырттырган сүтү өжүргүтүмүн, чиг чугай-биле өйүндө кылдыр холааш, ол холумакка хөй эвес сугдан куудуптар. Оон түнелинде сонга чаарынга ажыглар, эки шынарлыг чаашкын ол болур.

Оон аңгыда мындыг арганы чаашкын кыларынга база-ла ажыглар болур. Ыяш хүлүн өжүргөн чугайнын хоюу-биле ден кезектеринг кылдыр холааш, сугга өттүрүптерге, база-ла чаашкынга ажыглар чүүл апар.

Мындыг сонга чаашкынары дээрге, анаа чаашкынардан канчаарга-даа илгалыр чери чок, эки шынарлыг болуп.

Колхозтар бүрүзү бо аргаларын ажыглап тургаш, ыяш хырбазын болгаш сонга чаашкында чедилешиини-биле кылып ап болуурлар.

В. ИКОННИКОВ,

областын көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизинин тудугтехини.

ПАРЛАТИВМААН ЧАГААЛАРЫН ИЗИ-БИЛЕ

„КОЛХОЗЧУ АМЫДЫРАЛ“

Танды районда «Революциянын чалбыжы» колхозтун тудуг ажилында болгаш партия организастыгынын ажилында четкестерин шүгүмчүлээн корреспондентияны редакция истетелге шилчиткен.

Ук корреспондентияда шүгүмчүлөлдү СЭКП-нин Танды райкомундан истет хынааш, редакцияга дынарчакны болза, корреспондентияда айткан фактылар шын болган. Корреспондентияны колхозтун партия хуралына чугаалашкан. Колхозта тудуг ажылынын чоруп турарынын дугайында колхоз даргазы эш Фроловтун болгаш партия организастыгынын секретары эш Шелеповтун илеткелдерин моон мурунда-ла СЭКП райкомунун бюрозунга дынааш, колхозтун тудууну үзүп турары дээш оларын шынгы сагындарган.

Амгы үедө колхозтун тараа складын, гаражын тудуп турар. Чурт-

талганын 3 бажынарнын ханазын тургускан болза-даа, дилген материалдар чок болган ужурунда, ол бажынарнын тудуу саадап турар.

Колхозчуларны үш кезек бөлүккө чарып каанындан партия организастыгынын болгаш оон секретары эш Шелеповтун талазында агитмассалыг ажилды кошкаткан турган. Партия хуралына агитаторларнын составын бадылаан болгаш тус-тус участкаларда быжылган, ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынын болгаш СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун материалдарынын талазы-биле элээн хөй беседаларын болгаш номчулгаларын чоруткан. Ол документтерин талазы-биле тайлыр ажилын моон сонгаар улам күштелдирип, оларын амыдыралга боттандырыныч колхозчуларын мобилизастарын колхоз баштаар черден болгаш партия организастыгында партиянын хуралы шынгы негден.

Ном садыглаашкынынын айын обласка чедишкенин эрттирер

Партиянын болгаш чазактын совет култураны чаа бедик денелече көдүрерин дугайында мога-шылаг чок сагыш салышыны партианын XIX съездинин шиптирлеринде илеретинген. ССРЭ-нин хөгжүлдээринин бешки беш чыл планынын талазы-биле съездинин директиваларында библиотекаларнын, клубтарнын четкизин улам ынай улгатырыны, өөрдилгезин болгаш эртерини, уран-чүлдүн номнарнын хөй саныны-биле парлар үндүрерин айткан. Ол шиптирлер-биле холбаштыр култура херезин сорулгаларын боттандырыныч номнуң ажык-дуазы, оон роль улам бедээр.

Бүгү совет чоңун ышкаш, тыва чоңун амыдыралычче быжы-биле синигип кирген совет номга кызыгар чок ынакшыл ынчангаш оон-биле тайлырлатынар. 1952 чылда чоңа саткан номнарны 1950 чылды-биле денээрге 46 хуу ажып турар.

Бистин областын чамдык эки ажилдыг ном магазиннеринин эргелекчилери көрдүнгөн планнарнын үргүлчү ажыг күүсөдип турарлар. Чижээлээрге, Каа-Хеминин ном магазини (эргелекчизи эш В. Кукарин) 8 айларнын планын күүсеткеш, сентябрь планын база ажыг күүсөдүп, Бий-Хемде Н. Костенко августун ном садыглаашкынын планын беш мун рубльге күүсөдип, планын ораныч ажырган. Чөөн-Хемчикте В. Никифорова, Сут-Хөлде В. Лучковская, Чаа-Хөлде Н. Жуква олар сентябрь планын 15 хонукта-ла 108 хуу күүсеткилээннер.

Ынчалзажок, ном садышынынын планы чогуур негелдизинге четпейн, көрдүнгөн күрүнге планы аяйы-биле күүсетинмейн, оон ужурунда хереглечилерин негелдизин чогуур кемчээнге хандыртпайын турар дээрин демдеглээр херек. Ылангыя багай ажилды Кара-Суг-даа ном магазининин эргелекчизи Казанцева көргүзүп, август планын чүгө 3 хуу күүсөткеш, а ында партия болгаш комсомол организастыгы оон биле-тура чогуур өйүндө кемчег албааннар. Эрзинин эш Беларева эргелекчилээн ном магазини планын дөңгүл-ле 40—50 хуу күүсөдип келген, а ВЛКСМ-нин Эрзин райкомун бодунун комсомолчузуна дуза көргүзүп, ай планын күүсөлдөш негезинин орунунга, оон ажилындан чардыктырып, ном магазинин шоочалаттыргаш, үр үедө хөйнигинин хүлээлгезин күүсөдүп турган. Ындыг байдал Тандыда ном магазининин эргелекчизи эш Колмакова база бар. Магазинин 1—2 шаак эрте хаап кааш, репетицияже чоруп каар, а чамдыкта бүдүн еделаятар иштинде уран-чүүл бөлүмү-биле чоруп каарга, магазини хадынчак тургулаан чүүл бар.

Тандынын райкуүсому болгаш Бай-Хаактын көдээ Совети-даа чанында ном магазининин ажилында четкестерни оварбайн келгени окта таарышпас. Манаа култура эргелекчилерин ном садыглаашкын конторазы база улуг буруулуг.

Оон дора байдалдар Тес-Хем райкуүсомуга турган. Ол райкуүсомуң удуртукчулары кадрларын аңыдан үндүреринин болгаш ажилга кириеринин доктаатынган принципин үрөп, ном магазининин эргелекчизи Мартинованы ажилындан дуразы-биле халааш, оон орунга Попованы кириген, а Попова район Советинин күүсөкчи комитетинин

камгалалынга ооргаланып алгаш, ол ажилды шуут чоруттастан болгаш бараан отчөдүн кирибестеэн. Култура эргелекчилерин ном садыглаашкын конторазы садыг чорумунун ол үрөкчизинге шиптирлиг кеземчег көргүзүрүнүн улуу, харын анаа-ла эптежилгенин туржун ээлеп келгени база четпес.

Номга негелделерин долзуу-биле хандырап сорулганы көргөш, ВЛКСМ-нин область комитети 1953 чылдын октябрь 15-тен ноябрьнын 15-ке чедир областын дөрт дугааргы ном садыглаашкын айын эрттирер дугайында шиптирчи үндүргөн. Областын чурткалы чоңунун ортузунга номнарнын таралды, оон пропаганда номнарын калбартыра активти өлчө эвилдээрин, интеллигентиянын шиптирден: башкылары, эмчилерин, агрономнары, зоотехниктерин, библиотекалар болгаш клубтар эргелекчилерин, номчула бажынарнын эргелекчилерин ол ажылга идекпейли-биле хаара тудуп кириштирерин, мурнуку чылдарда эрттип тургулаан ном садыглаашкын айларынын чыгынган дуржулгаларын ажыглап, ылангыя эң эки ном садыглаашкыны тургулаан: Виктор Филлимонов, Антоний Непомнящий, Матрёна Морозова, Иван Потылицын, Таяса Радченко-дээш ышкаш өске-даа комсомолчу активистерин мурнакчы дуржулгаларын чарлатынган ном садыглаашкы айында негелдизин ажыглаарын комсомол райкомнарнын болгаш оон эге организастыгынын, профэвилддеринин удуртукчуларынга, култура-чырыдышыкын албан черлеринин ажилдакчыларынга айтп сүмелээ.

ВЛКСМ-нин Танды райкому чоңун ортузунга ному тарадып негелдир, оон пропагандалаар ажыг

талазы-биле эки дуржулгалыг болуп турар. Чурткалыгы чөп бүрүзүн 20 кезектерге чарган, бир кезекте-ле чээрби бажычыгаш бүрүзүн белеткелди, чангыс активчи комсомолчуга быжылган. Массалыг номнар тарадылганын ажилын практика-биле быжылгавышаан, комсомолчу ай дургузунда бодунга оонашкан участкага ВЛКСМ райкомунун тематиказы өзугаар ном пропагандазынын массалыг ажилын хүн-бүрү чорудуп турган. Ынчангаш, бажы бүрүзүнүн негелдизин илередип хандырган, а кырып назылаанарга болгаш биче чаштарга чугула номнарнын номчулганын база чорудуп турган. Номнарны негелдизин тарадырынын массалыг ажилдарын организастап чорударынын шаак ылыг системазы ном садыглаашкын айын бедик идея-политиктиг денелге эрттирерин хандырып, салган сорулганы чедип шыдаар арга кайы-ла районнарда бар.

Ол ажилдарын чорударда, «Союзпечатын» садыг организастыгынын ажилдакчылары база улуг рольду ойнаар. Олар яны-бүрү аргаларын хереглеп туруп, номнар таралдыгын организастап шыдаар. 1929 чылда эш А. И. Микоян садыг ажилдакчыларнын бир дугаар Бүгү-эвилде чөвүлөл хуралында ном садышынынын хөгжүлдээзинин дугайында чугаазынга садыгынын ролон мындыг сөстөр-биле илереткен: «Ном садыгыжызы—културулуг ажилдакчы. Силер нома амданын билир ужурулуг силер... номга негелдизин тургузарда, ону садып билерде, ному билер, номга ынакшыыр, ному таныыр херек».

Мынчангаш «номну улус албас» азы «номнуң шимчээшкенин чок» дээринин яны-бүрү үндизинерин ол үстүндө чугаалаатынган айттышыкын буруу шапкан болгаш чамдык чыдып калган ажилдакчыларнын шаак ындыг чугаалары—боттарынын номга хүндүткел чоңун, хереглечиге хүндүткел чоңун илереткени бо-

лур. Ном садыглаашкын айын эрттирерде, оон материалдыг базанын тургузуп, Золотопродснабтын, «Союзпечатын», райполарнын ном садыглаар магазинер бүрүзүнчө кол фонд номнарны белеткеп кириер, ном садыглаашкын айы эгелээринин бетинде магазин эргелекчилерин чугула материалдарын болгаш литератураларын шипин белеткээрине четтирер кылдыр, олорга элээн каш хүннерин баш бурунгаар бээр херек.

Ынчалзажок, ол талазы-биле сагыш чолаашкын ол организастыгынын удуртукчулары эштер Аганов, Поляков болгаш Сухов оларда амдызында чок болуп турар. Олар ном садыглаашкын айынын оркомитетинин кежигүннери хирезинде ол ажылыч мырынай кичээнгей салбайн турарлар.

Номнарны баш бурунгаар шипин, садыг четкилерин сөөртүрү негелтенип турар. Хереглечилер кооперациянын садыг четкилерин колхозчу суурун интеллигентилеринге болгаш колхозчу хереглечин бүрүзүнчө чедир, номнарны чедирин сардарынын ажилдарына улуг рольду ойнаар ужурулуг. Ынчалзажок, ол чугула ажилга эрткен чылдарын ном садыглаашкын айларында хереглел кооперациянын киржилгезини кончук кошкак болган. Ынчангаш ам мындыг байдал-биле эптежир ужур турбас.

«ССРЭ-нин көдээ ажил-агымин улам ынай хөгжүдөр кемчелер дугайында» СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун үндүргөн доктаалы-биле холбаштыр, көдээ ажил-агымин адыр бүрүзүн херек кырында шипилде өөрениринге, танып билеринге дуздалары-биле көдээнин бүгү ажилдакчыларын хереглел кооперациянын магазинерин дамчытыр көдээ ажил-агымин литературалары-биле хандырагычче партия, совет болгаш көдээ ажил-агымин органдарынын база садыгын ажилдакчылары сагыш салыр ужурулуг.

Областын садыг организастыгынын удуртукчулары ном садарынын айттыры үнелесейн баар чоруктан доп-доран чайлап, ында болдуруп турар шаптыктарын дүргөн узуултур, чоңун негелдизинге үндөйлөп, ном садыглаашкынга идекпейли-биле киржир ужурулуг.

Колхозтар библиотекаларынын ажаалганын талазы-биле айттарынын чорумчудары дээш, анаа хандыраштыр бүгү кемчелерин колхозтар баштаар черлерин ап, колхозчуларнын иштинден хөй-ниитичи библиотекаларын шипин тыпкылааш, колхозчу библиотекаларнын ном фондунун баштайгы ээлчегле политиканын болгаш көдээ ажил-агымин литературалары-биле четче хандырза чогуур. Колхозтарга көдээ ажил-агымин литературалары-биле байлак фондулуг библиотекаларын дерип тургузары үш чылдын агро-техниктиг курстарын чедишкенин организастаарына дузалаар.

Чоң ортузунга ном негелдизинин ажилына өөреникчилерин кириктиргенин чедип аларда, школалар библиотекаларын эргелекчиге чугула чогаалдар-биле долдуур, чогаалдарын тайлыртылап, чугаалажырын литературга кемжээлерин организастаар херек. Школаларнын амыдыралыга номунуң ажык-дуазынын дугайында тускай илеткелдерин ном садыглаашкынын чарлатынган айында улус өөрдилгезинин органдары, школалар директорлары, эргелекчилери, школаларнын комсомол болгаш пионер организастыгы база организастаа чогуур.

Обласка ном садыглаашкынын амгы айы анаа чер-черде партия, совет органдарын боттуп удуртулганы хандырткан болгаш профэвилдлер, комсомол база садыг организастыгынын, култура-чырыдышыкын, улус өөрдилге ажилдакчыларынын идекпейлг киржилгезин бар турда, ам чедишкенин эрткен туруп болур.

И. ЕРОЦКИЙ.

Корей Улус-Демократтыг Республиканың министрлер кабинетинин доктаалы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Совет Эвилелинге чоразан чазак төлөөлөрүнүн ажылын чүдүлдүг деп көргөзгөн дугайында КУДР-ның министрлер кабинетинин доктаалы Корейның Төп телеграф агенттели дамчыткан.

Совет Эвилелинин найсылалы—Москва хоорайга сентябрьның 11-ден эгелээш 19-ка чедир болуп эрткен чугаалажышкынар болза, бистин чуртувустун улам ынайгы хөгжүдөзүнө чугула ужурудузды деп доктаалда чугаалап турар. Чугаалажышкынарны чорудулгазында Корейның болгаш ССРЭ-нин аразына найыралды харылааалары улам ынай хөгжүдөзүнө, Корей айтырыгы тайбын шиптирлээринге, бистин чуртувустун улус ажил-агыйнын дагын сөөлдөдөгү катип тургузушкунун болгаш тудушкунун талазы-биле Совет Эвилелинин Корейга дузаламчы көргүзөргө хамаарышкан айтырыгларны чугаалажып көргөн.

КУДР-ның министрлер кабинетиде ол чугаалажышкынарнын түнөөлөрүн бүрүнү-биле чүдүлүнүп, байрлавышаан, Совет чазактын корей улуска көргүскөн сагыш салышкыны болгаш кичээнгей дээш Совет чазакка база совет улуска сеткил-сагышкынын ханызыдан өөрүп четиргенин илереди турар. Бо болуп эрткен чугаалажышкынарнын түнөөлөрү Корей биле ССРЭ-нин аразына найыралды харылааалары быжылган, эң бедик чадаже көдүрүп, корей айтырыгы тайбын шиптирлээринге, Азияга болгаш бүгү делегейге тайбын камгалаарынын болгаш айыл чок чорукту жандырынын херээнге кайгамчык улуг салышкыны кириер. Бо түн-

нелдер бистин чуртувустун дагына үрөлгөн улус ажил-агыйга дүргөн катип тургузарынын болгаш хөгжүдөрүнүн база бистин улусу-вустун материалдыг болгаш култур-луг амдыралын экижидеринин чугула чүдү болур. Биске Совет чазактын көргүзүп турар шак бо кайгамчык улуг дузаламчы болза, улуг Совет Эвилели бистин улусу-вустун чүгө хостаячызы эвес, харын оон өзүлүг эки өнүгү болур дээрзин база дагын бүзүредип, Совет Эвилелинин улуг болгаш бичин улустарынын бот-боттарынын аразында кады ахылдажылгазына болгаш найыралыга, деп эргенин болгаш улуг-даа, бичин-даа улустарнын тускай хамаарышпас чоруун хүндүлөп көөрүнү принципинге үндөзгөнүн дагыны политиказынын чептеп шыннын база дагын бүзүредип турар тур.

Бүгү корей улус болза, бистин бүгү тивилегелеринин чугула чүдү болур совет улус-биле найыралдыг харылааалары улам-на быжылган, бодунун бүгү меделерди куш-ажылын болгаш бодунун бүгү күштерин бистин чуртувустун улус ажил-агыйнын дагын сөөлдөдөгү катип тургузушкунун болгаш тудушкунун херээнге, төрөн чуртун тайбын катыйкалган болгаш хамаарышпас чоруун чедип алырын херээнге, Ыраккы Чөөн-чүккө болгаш бүгү делегейге тайбын болгаш айыл чок чорукту камгалаарынын херээнге улап башкаар. Ол болза, Совет Эвилелинин биске көргүзүп турар кайгамчык улуг дузаламчызы дээш анаа бистин өөрүп четиргенин ол болур.

(СЭТА).

Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп чазаның даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лайнын медеглели

ПЕКИН. Франциянын, Англиянын болгаш Катышкан Штаттарнын чазактарына бодунун чоруткан нота-зынга беш улуг күрүнелерин даштыкы херектер министрлеринин чөвүлел хуралын чыылдырар дугайында Совет чазактын кылган салаалыг деткир талазы-биле Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп чазаның даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лайнын медеглелин Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп радио станциязы октябрьның 8-те дамчыткан. Медеглелде чугаалап турары болза:

«1953 чылдың сентябрьның 28-те Совет чазак Франциянын, Англиянын болгаш Катышкан штаттарнын чазактарына дараазындагы чүдүлү барымдалаш, даштыкы херектер министрлеринин чөвүлел хуралын чыылдырар деп саналды нотаны чоруткан;

1. Франциянын, Англиянын, Американын Катышкан Штаттарынын, Совет Эвилелинин болгаш Кыдат Улус Республиканың даштыкы херектер министрлери составтыг чөвүлел хуралга улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруун чавырдыларынын талазы-биле хемчеглерни көөр;

2. Франциянын, Англиянын, Американын Катышкан Штаттарынын болгаш Совет Эвилелинин даштыкы херектер министрлери составтыг чөвүлел хуралга, чөвүлел хуралдын белеткел чорудулгазында депштинген бүгү-ле саналдарын кириштирибишаан, герман айтырыгы чугаалажып көөр.

Бо саналдын талазы-биле долу чүдүлүнүп көрүшкүнү илередири-биле Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп чазан мени төлөөлөткен.

Корейга тайбынчыдылганын тургустунганы улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруун чавырдырар чорукту хандыларына таарымчалыг оайдалдарын тургузуп, улустар аразынын бүгү-ле маргыладаларын шиптирлээрин тайбын чугаалажышкынарнын аргазы-биле чедип ап болур дээрзин бүзүрөткөн деп Кыдат Улус Республиканың Улустун Төп чазан санал турар. Амгы үеде сонгаарладып болбас сорулгалар болза, Корейга тайбынчыдылганы дугайында дугуржугларын чайгыш чык чөвүлел дээш, агрессив дайынны дагын үндүрер чорукту шиптирлери-биле болдурбазы, политиктиг конференцияны шиптирлээринге болгаш узеринче уланган бүгү-ле сүдүлөөлөрүн чыла-шавары, база бүгү даштыкы шериглерин үндүрер дугайында, корей айтырыгынын тайбын таарыштарынын дугайында айтырыгларын болгаш өске-даа айтырыгларын чугаалажышкынарнын оруу-биле шиптирлээр дээш нейтральдыг чурттарын киржилгези-биле политиктиг конференцияны дүргөп чыылдырына идигни бээр болур.

(СЭТА).

Англияда ажил соксадышкынын шимчээшкни

ЛОНДОН. Глазгоун Хиллингдонда «Стерн энд компани лимитед» ферманын машина тудушкун заводунун ажилчыларынын тивилегелеринин дугайында «Дейл уоркер» солун медеглел турар. Олар ажилчыларын ажилдан үндүрер чорукка уду ажил соксадышкыны кылганар. Бүдүрүлгөргө ээлери ажилдан үндүрер чоруктун дугайында шиптирлери солурун болгаш бо айтырыгын талазы-биле чехтерин удурткучулары-биле чугаалажышкынарнын эгелээр деп чөпшээрешкен.

ЛОНДОН. Рейтер агенттелинин дамчыдып турары болза, Ливерпулда болгаш Беркенхеде алды муң

Индий-Кыдатта дагын чорудулгаларынын дугайында француз парлалга

ПАРИЖ. Вьетнамнын Улустун армиязынын шериглеринин идепкейлиг чоруунун күштелип турарынын дугайында дүвүрээзинин медеглел француз буржуаз парлалгада үргүлү көстүп келир апарган. Чижээлээрге, «фран-тирер» солун Тонкинде француз экспедиционунт корпуска болгаш баодайгы армияга уду Вьетнамнын Улустун армиязынын кезектери атаклаашкынарнын күштелдиргенин бижил турар. Кызыл хемнин аксынын районунда Фран-

(СЭТА).

КНО-нун Кол Ассамблеязынын сески сессиязы

Октябрь 5-теги пленарлыг хурал

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Кол Ассамблеязынын октябрь 5-тиң эртенинде болган хуралынын хүнүн айтырыгына мындай айтырыглар турган: 1. Айыл чок чоруктун Чөвүлелинге доктаамал эвес үш кежигүннерни сонгууру; 2. Экономиктиг болгаш социал чөвүлелинге алды кежигүннер сонгууру; 3. Хайгаарал талазы-биле чөвүлелге ийн кежигүннер сонгууру; 4. Немелде бюджет фондустарынын дугайында айтырыг талазы-биле бешки комитеттин илеткел; 5. Эрткен сан-хөө чылында сан-хөө отчөдүлүг талазы-биле бешки комитеттин илеткел; 6. Бичин уругларга дузаламчы талазы-биле улустар аразынын онза фондустунун ажил-чорудулгазын доктаамал өзү-биле үргүлчүлээр; 7. КНО-нун тускайжыткан организацияларынын директорларынын Кол Ассамблеяга кириген саналдары.

Пленарлыг хурал бодунун ажилы Айыл чок чоруктун Чөвүлелинге үш кежигүннер сонгууру-биле эгелээш. Ол болза, Айыл чок чоруктун кежигүнү болур эргезинин хуусаазы 1953 чылдын декабрь 31-де доостур Чилинин, Грециянын болгаш Пакистаннын орунга кежигүннер сонгууру болуп турар. Сонгудалар чорударынын мурнуу талазында Совет Эвилелинин төлөөлөрүн баштыгчызы А. Я. Вышинский медеглел кылары-биле сөс алган.

Айыл чок чоруктун Чөвүлелинин доктаамал эвес кежигүннерин сонгуурун Кол Ассамблеязынын корумчурунун өзүгаар чажыт бадылаашкыны-биле чорудар. Бадылаашкынын бири эгелээнде Бразилия болгаш Чаа Зеландия сонгугурган. Айыл чок чоруктун Чөвүлелинин үшкү кежигүнү кылдыр сонгударына Турция болгаш Польша оларнын кайзы-даа бадылаашкынын чогуур санын—үштүк ийн кезин албан. Турцияны сонгууру дугайын Катышкан Штаттар болгаш ону деткип турар чурттарын төлөөлери саналдаан. КНО-нун Уставынын негелдерин болгаш Лондон дугуржугларын өзүгаар Чөөн Европанын чурттарынын бирээзи Айыл чок чоруктун Чөвүлелинин кежигүнүгө сонгудар ужурулг. Ычангаш Польшаны сонгууру деп санал үнгөн. Бадылаашкы болуп турунда Польша 23 чедир бадылаашкын алган. Чүгө бадылаашкынын сески эгелээнде америк-англи бөдүктүн төлөөлөкчилери Турцияны Айыл чок чоруктун чөвүлелинин кежигүнү кылдыр чая бадылаашкынар.

Хоорайлар аразынын эш-хуу журажышкыны

Дыштаныр хүн. Дээр аял болгаш каан турган. Кызылдын кудумчуларында Кызыл—Минусинскийн хол бөмбүүнүн, баскетбол болгаш бут-өбүүнүн командаларынын журажылгазы октябрь 11-де болур деп чарлг каан турган.

Дүштөккенин 13 шак чоокшулап турган. «Совет Тыванын 5 чыл ою» стадионче көрүкчүлөр ол-бо талалардан чыгып кээп турган.

Стадиоода «Динамо», «Искра» болгаш «Металлург» эки-тура спортчу нитилелдеринин туктары хөлбенеийн турган.

14 шак. Стадионга Минусинск болгаш Кызылдын «Искра» эки-тура нитилелдеринин хол-бөмбүүнүн командалары үнүп келген.

Оюн-даа эгелээш. Баштайгы бири болгаш ийги ойнаашкынарда кызылчылар минусинскижилерини кончук чык уду алган. Үш дугаар оюн эгелээш. Кызылчылар темпизин ышкынып, минусинскижилер хей-аът кирип, уду алганнар.

Дөрткү оюн эгелээш. Баштайгызында кызылчылар минусинскижилерге 3 саны берипкен. Оон чоруту кызылчылар күжүн таарыштырып, оюнун темпизин күштөлдирип эгелээш. Дөрт дугаар ужуражылга 15:11 саныг болуп, кызылчылар тивлээш. Нити сан 3:1 болган.

Дараазында күш-культура залыга баскетбол талазы-биле «Металлург» (Кызыл), «Спартак» (Минусинск) эки тура спорт нитилелдеринин маргылаазы эгелээш. Баштайгы ужуражылгага металлурчулар спартакчыларны 30:6 санга уду алганнар. Ийн дугаар ужуражылгага металлурчулар база 34:14-ге уду алган. Нити сан 64:20. Металлурчуларын оюну кончук чараш болгаш техника талазы-биле

Оон соода экономиктиг болгаш социал чөвүлелинин хуусаазы четкеш үнүп турар алды кежигүннерин орунга келгилерин сонгуурунунга Кол Ассамблея кирген. 1953 чылдын декабрь 31-де хуусаазы доостур кежигүннер болза: ССРЭ, Англия, Польша, Швеция, Филиппинер болгаш Уругвай. Чажыт бадылаашкынын түнөөлөдө ССРЭ болгаш Англия ол чөвүлелин кежигүнү кылдыр катип сонгугурганнар. Оон ийн чөвүлелин кежигүннеринге Чехословакия, Норвегия болгаш Экватор сонгугурганнар. Индонезия болгаш Пакистан оларнын кайзы-даа бадылаашкынын чогуур санын албааннар. Хүндүскү хуралга каш удаа бадылаашкынар болганынын түнөөлөдө экономиктиг болгаш социал чөвүлелин кежигүнүгө Пакистан сонгугурган.

Кол Ассамблея хайгаарал талазы-биле чөвүлелге төлөөлээр хуусаазы бо чылдын доостур Тандандынын болгаш Доминикан республиканын орунунга Индия болгаш Гаити чажыт бадылаашкыны-биле сонгугурган.

Бюджеттиг эвес фондустар дугайында чугаалажышкынар талазы-биле комитет дээр комитеттин отчөдүлүн дугайында бешки комитеттин илеткелин көргөш, сессия ол илеткел медег кылдыр хүлээп алган. Бичин уругларга дузаламчы талазы-биле улустар аразынын фондустунун 1952 чылда сан-хөө отчөдүн Ассамблея база чангыс үн-биле бадылаан. КНО-нун 1952 чылда сан-хөө отчөдүн бадылап турда, ССРЭ-нин, УССР-нин, БССР-нин, Польшанын, Чехословакиянын төлөөлери дадалгаллаан. Чүгө дие, 1952 чылдын бюджетин көрүп турунда, ол төлөөлөр бюджеттин чамдык чүдөлдөрүнө, ылангыч КНО-нун Уставына дүшпөй турар чамдык комитеттерин болгаш комиссияларын чарылгаларын акшаландырына удууларын турганнар.

Оон соода Кол Ассамблея бичин уругларга дузаламчы талазы-биле улустар аразынын онза фондустун доктаамал өзүга үргүлчүлээрин көөрүнчө кирген.

Ол айтырыгы октябрь 6-да эртеги хуралга чугаалажып дооскан. Бичин уругларга дузаламчы көргүзөр талазы-биле улустар аразынын фондустун тур турганында доктаамал болдурарын көрүп турар резолюцияны Кол Ассамблея чангыс үн-биле бадылаан. Ол фондуну моов сонгаар «Бичин уругларга дузаламчы фондусту» деп адаарын Ассамблея доктааткан.

Ажылчы чоннарнын хөделишкннеринин чангыс-эви дээш!

Социалисттик партияга Франциянын коммунисттик партиязынын чазазы

ПАРИЖ. Парламенттин ээлчег чок сессиязы октябрь 6-да ажытылган. Ол сессиянын сорулгазы августун ажил соксадышкынын шимчээшкни-биле болдунган элээн хөй социал-экономиктиг айтырыгларын көөрү болган. Оон-биле холбаштыр Коммунисттик партиянын парламент бөдүлүнү даргазы Жак Дюкло дүүн октябрь 5-те Социалисттик партиянын парламент бөдүлүнү даргазы Шарль Люссиге чагаа берип, ол эң улуг ийн парламент бөдүлөрүнүн хөделишкннеринин чангыс-эвин тургузарын саналдаан.

Коммунистерин парламент бөдүү социалисттерин парламент бөдүүнге дараазында чүдүлү саналдаанын октябрь 6-да «Юманите» солунга парлан чагаа чугаалап турар:

«1. Онда декреттерин күш чок болдурарынын дугайында болгаш оларнын кайы-бир кижилерге хамаарыштыр алдыган (күрүне болгаш коммунал албан черлеринин ажылчы чоннарына, пенсионерлерге, мурнундагы фронтвиктерге, социал хандырылга талазы-биле пособиелер ап турар кижилерге, бажын хөле-зилеп алырларга болгаш оон-даа ымай) бүгү-ле уруктарын чок кылдыр дугайында саналды кады үндүрер болгаш ол саналды доп-лоран чугаалажып көөрүн негээр;

2. Профэвилел организацияларынын саналдааны хемчээлге бүгү-ле профэвилелдеринин ажылчы чоннарына ажил төлеверинин магадыла-тыг минимумун бедидер дугайында саналды кады кириер; күрүне албан черлеринин ажылчы чоннарына хамаарыштыр ажил төлеверин, пособиелери болгаш пенсияларын нитизи-биле бедидеринге иди болзун дээш дем катыштырган күш-биле чазакты албадаар; ажил төлеверинин девискээр барымдалаар чурумун узуткаар болгаш бо саналдарын эң дүргөн чугаалажып көөрүн негээр;

3. Августа болган ажил соксадышкынарнын киржилчилеринге хамаарыштыр хүлээп алдыган бүгү-ле хемчеглерин күш чок болдурар дугайында болгаш ажил сок-

садышкынарнын шактарын төлээр дугайында саналды кады кириер;

4. Бир эвес бо саналдарын чугаалажып көөрүнге чазак удууларын бээр болза, чазакка буруу шаамышкын резолюциязын кады кириер, ычангаш ол резолюция депутаттарын санал оналын чугаалаарычче болгаш харысалганы боттарына алмырнче албадаттар.

Коммунисттик партиянын парламент бөдүүнүн төлөөлери «таарымчалыг харыга идегевишаан» социалисттик партиянын парламент бөдүүнүн төлөөлери биле журажырынын белед дээрзин чагаанын түнөөл кезээнде чугаалап турар.

Парламенттин бүгү депутаттарына күш-ажылдын Бүгү нити конфедерациязынын национал комитетинин чагаазын база «Юманите» солунда парлан. Күш-ажылдын Бүгү-нитти конфедерациязынын чингине секретарылары Бенуа Фрашон биле Аллен Ле Леап ол чагаага ат салганнар. Ажил соксадышкынын шимчээшкнинын түнөөлинде тывылган айтырыгларын чугаалажып көөрү-биле национал хуралдын онза сессиязы бир-ле дугаарында чыылдыртынып турар дээрзин чагаада чугаалап турар. Күш-ажылдын Бүгү-нитти конфедерациязынын национал комитеди онза декреттерин күш чок болдурар, ажил соксадышкыныга киришкен дээш хемчеглерин күш чок болдурар, ажил соксадышкынынын хүнерин төлээр, ажил төлеверин, пенсияларын болгаш пособиелерин нитизи-биле бедидер, демократтыг хосталгаларын хүндүлээр деп француз ажылчы чоннарнын кол негелдеринче депутаттарын кичээнгейн ээлдирип турар.

Парламенттин ээлчег чок сессиязынын ажытылганы-биле холбаштыр депутат-коммунистер электрэнергияга болгаш газка, демир орук болгаш хоорай транспортунга тарифтерин, почта, телеграф болгаш телефон тарифтерин, а ол ышкаш хөмүр даш, кывар чүлү, такпы, отут ыш өртөөн 20 хуу кызырарын көрүп турар чаа саналдарын киригеннер.

(СЭТА).

Венгрияда тайбын чээшкни

БУДАПЕШТ. Венгриянын Улус Республиказынын Министрлер Чөвүлели тайбыннын дөрткү чээшкнинын үндүрер дугайында доктаалды

хүлээп алган. Чаа чээшкни октябрьның 1-де 1 миллиард форинт түгө үндүргөн.

(СЭТА).